

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Tribunal Poenitentiae Sev Libri Dvo Prior De Poenitente Ut Reo Posterior De Confessario Ut Judice

Stoz, Matthäus

Anno M.DC.LXXXIX.

§. 3. Regulæ pro Conscientia scrupulosa circa præsentia & futura.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37144

sem ceterosque humores evacuandos: querat honestas diversiones, occupationem continuam, maximè in activis & studio ferio, quin & conservationem cum claris, & apertis hominibus; fugiat scrupulorum consortium; jejunia, vigiliis, ceterasque immoderatas corporis macerationes vitet, uti & omnem lectionem, quæ sit obnoxia hujusmodi dubitationibus generandis.

195. XV. Scrupulos vertat in remedium, ijs in materia opposita ultrò excitatis, v. g. quòd, nisi deponantur scrupuli, diffidentia in divinam bonitatem oriatur; iudicium proprium parvum, imò pravum meliori præponatur; durities assumatur; tempus & vires perdantur; foveatur amor proprius, superbia & pertinacia &c. Hæc sanè quia culpâ non vacent, facilè hominem DEI timentem inducere poterunt, ut prioribus scrupulis neglectis agat, quod ijs stantibus non fuit ausus. Et hoc est, ut ajunt, clavum clavo pellere; quod tamen si non proffit, inveteratum malum est, quod omnem respuat medicinam.

196. XVI. Cùm recurrunt scrupuli, non expedit, & ideo non debet committere scrupulosus, ut ad Confessarium, vel alium virum doctum ac pium continuo avolet, consilij causâ, (sic enim & se, & illum fatigat non sine scrupulorum augmento) sed potest (& expedit, ut faciat) ipsemet perse, absque ulla necessitate eosdem ad Confessarium vel alium directorem deferendi, operati juxta regulas ab eodem jam præscriptas, aut quas seipsum præscripturum, quales nôrit esse omnes, tum quæ datæ sunt hæcenus, tum adhuc in sequentibus dabuntur. Cer-

tè prudenter se geret ita operando, etsi fortè deprehendat aliquando, se verè malè egisse; malè quidem materialiter se egisse, non formaliter, atque adeo non peccavisse, pro certo & explorato habebit. Atque hoc si quis alius potest (uti revera potest) facere, id scrupuloso multò magis erit licitum, & quandoque etiam necessarium, ne fortè, si aliud faciat, scrupulos non tam depellat, quàm corroboret, & augeat, magno utique suo malo & damno, de quo

197. XVII. Cùm scrupuli exsurgunt, ob eos depellendos non defendat se gestu aut verbis intorquendo scilicet os, movendo aut jactando in omnem partem caput, aut dicendo: *non facio: non consentio, recede diabole &c.* rilu enim hæc digna sunt, nec scrupulorum remedia. Contemnat ergo scrupulos, nec magis eos timeat, quàm magnanimus Hercules sibilum asperis, & animum ad alia convertat, absque ullo gestu. Id quod in alijs quoque tentationibus repellendis facere convenit.

198. XVIII. Hæcenus dicta de scrupulo propriè sumpto sunt intelligenda: nam si scrupulus latè acceptus (sive dubitativus ille sit, sive opinativus) occurrat, nec contemni, nec deponi potest sine ratione: neque eo perseverante semper licitum est agere: sed in eo eventu omnino servanda sunt, quæ in præcedentibus de errore, opinione, & dubio dixi.

§. III.

Regula pro conscientia scrupulosa circa presentia & futura.

199. Regula I. Scrupulosus non tenetur

Ddd 3

netur

netur in agendo adhibere examen & diligentiam valde mediocrem, nec tantam, quantum alij: alioqui jam janua aperta esset augendis scrupulis.

200. II. Scrupulosus nihil debet illicitum aut mortale judicare, nisi primo statim intuitu certo & sine formidine cognoscat esse tale: neque debet ullo modo in longiori earum rerum examine se detinere: sed tanquam certum sibi persuadere potest, securè se credere posse, non esse illicitum vel mortale: cum enim in rebus etiam clarissimis, in quibus nec umbra peccati est, gravem malitiam apprehendat, intolerabile profectò videtur, pro peccato ipsi habendum esse, quod ut tale vanè apprehendit. Bonac. de pec. D. 2. q. 4. p. 8. §. Quintum remedium. Sanch. l. 1. Mor. c. 10. n. 82. Palaus T. 1. rr. 1. D. 4. p. 2. n. 2. Laym. l. 1. rr. 1. c. 6. n. 2. versu 11. & alij.

201. III. Scrupulosus maxime ad se pertinere id putet, quod supra n. 12. & seq. dixi, videlicet neminem peccare, nisi eo tempore, quo operatur, aliquo modo advertat malitiam: imò (quod n. 26. dixi) ut mortaliter peccet, necessarium esse, ut determinatè nôrit & occurrat, malitiam esse gravem: cum enim scrupulosus timorata conscientia etiam umbram peccati horreat, non est ulla ratione credibile, eum rem, expressè cognitam ut moraliter malam, esse profecturum. Et ideo dum scrupulus angit, nec consilium suppetit, potest liberè agere, quod vult, modò certum non sit & evidens, id esse peccatum, & quidem grave.

202. IV. Qui valde scrupulosus est, non debet quidquam mortale judicare,

nisi jurare audeat, id tale esse. Bonac. Sanch. Palaus. ll. cc. Et si in hoc casu contingat, illum re ipsa errare, & aliquid illicitum facere, non tamen peccabit: neque ideo se hoc metu angere debet.

203. V. Inter sensum & consensum magna est discrimen. Si quis ergo sentiat turpem motum aut cogitationem, non continuo damnandus est peccati, dum motus ille rationem prævenit: imò verò neque tunc peccatum est, si, postquam ratio ejus malitiam etiam perfectè novit, molestus sit, & displiceat voluntati: tantum hoc abest, ut etiam sit materia & seminarium magni apud DEUM meriti. Neque refert, eum diutius durare, modò voluntas resistat: neque enim in nostra potestate est, hos motus ita repellere, ut vel statim desinant, vel nunquam amplius, cum desierint, redeant: sicut in nostra potestate est, ijs durantibus non consentire. Quod si tamen voluntas ejusmodi motibus & suggestionibus, cum potest, non resistat, jam ingressa est territorium peccati: & quidem si ratio attentione & consideratione aliarum rerum impediatur, delectatio dicitur subreptitia, nec ob defectum advertentia limites culpæ venialis excedit. Sed hæc diu durare non solet, cum rationem objecto suo quasi exciteret. Si ergo adest plena advertentia, neque tamen voluntas statim contra eam suggestionem insurgit, sed pigritiâ sinit motum illum aliquâ temporis morâ extendi, absque tamen probabili periculo consentiendi, adhuc tantum veniale est, majus tamen vel minus pro ratione negligentia. Sub hæc si accedat plenus voluntatis consensus, jam est peccatum grave: imò etiam

etiam tunc, quando voluntas, cum facile possit, nec ulla causa justa adsit, non consentit quidem, neque tamen etiam dissentit, sed oblectationem, quam advertit, sensui permittit; hoc enim dum facit, consentit interpretative, quod ad peccatum sufficit, ut supra n. 46. dictum est.

204. VI. Scrupulosus, si de facienda Confessione cogitet, id serio perpendat, quod de modo ejus instituendae supra p. 1. n. 7. §. seqq. dixi, satis videlicet esse, cum sincera fidelitate in discutienda conscientia diligentiam medioerem adhibere: summam & exactissimam non esse opus: neque Sacramentum illud, quod in hominis medicinam & solatium institutum est, carnificinam esse oportere; adeoque ipsos scrupulos quandoque excusare posse à materiali Confessionis integritate. Ceterum de nullo alio peccato, quam quod ab ultima Confessione commisit, ad hoc Sacrum tribunal deferendo cogitet.

205. VII. Quotiescunque homini aliquid vel dicere vel agere volenti, quod ab Ecclesiae usu, vel majorum nostrorum sensu non dissonat, quodque in DEI Gloriam tendit, occurrit suggestio, dissuadens illud propositum, adductam vel vanam gloriam vel alterius cujuscumque mali fucata quaedam ratione, tum ad DEUM est elevanda mens, & si quidem dictum illud vel factum ad ejus gloriam spectare videatur, vel certe non esse contrarium; recta adversus ejusmodi cogitationem tendendum erit, & obstrepenti nobis inimico cum S. Bernardo respondendum; neque propter te coepi, neque propter te desinam.

§. IV.

Regula pro conscientia scrupulosa circa praterita.

206. Regula I. Dubia scrupulorum in meliorem partem sunt explicanda; si enim in dubio faveretur libertati possidenti, æquum est, ut idem etiam in scrupulis fiat, Sanch. n. 84. Bonac. §. Tertium est. Si ergo scrupulus occurrat de realiqua praterita, an scilicet consenserit cogitationi turpi, blasphemiae, invidiae &c. scrupulosus, nisi certo ei & absque investigatione constet, non reputet se consensisse, & peccasse mortaliter; imò valde scrupulosus non debet judicare, se plenum consensum dedisse, nisi jurare audeat, se dedisse. Sanch. n. 82. Palaus l. c. ob rationem sup. n. 201. indicatam.

207. II. Si scrupulosus in suis functionibus bene peragendis diligentiam saltem medioerem adhibuit, neque certo, aut rationabiliter scit, se à tali consuetudine defecisse, aut aliquid intermisisse, credat, se suo officio satisfecisse. Unde non confitebitur necessario, nisi ea, quae scit esse, & commissa, & simul mortalia, neque unquam hætenus penitentiae clavibus esse subiecta. Sanch. n. 84. §. seqq. Laym. versu VI. Palaus n. 4. imò & quis alius non scrupulosus hoc potest facere, & expedit. Adde scrupulosum non teneri tale quid confiteri, nisi jurare audeat, ea quae commisit, & fuisse peccata in se, & se plene consensisse, & nunquam confessum esse. Confessiones ergo prateritas non repetet, neque instituet generales: sed ubi semel